

Nieuwsbrief Deltaplan voor het Landschap

Nr 11, mei 2011

Thema-editie

Bedrijfslandschapsplan & Deltacontract

Het landschap versterken en het bedrijfsperspectief van agrariërs behouden. Dat is het doel van een bedrijfslandschapsplan. Inmiddels is het eerste 'Deltacontract', waar het bedrijfslandschapsplan de basis van vormt, ondertekend en op korte termijn volgen er meer. Dit themanummer van de nieuwsbrief gaat in op de stand van zaken rondom het Deltacontract, de bedrijfslandschapsplannen, de totstandkoming, de eerste resultaten, de meerwaarde, het belang van deelname en de vervolgstappen.

Het Deltaplan voor het Landschap wil verfraaiing van het landschap gelijk op laten gaan met het behoud van toekomstperspectief voor agrarische ondernemers. Om dit te realiseren zijn de bedrijfslandschapsplannen bedacht. Een bedrijfslandschapsplan moet het landschap altijd versterken en aantrekkelijker maken, zodat inwoners van Tilburg, Oisterwijk en omliggende gemeenten het pilotgebied Moerenburg-Heukelom vaker gaan bezoeken en meer gebruik gaan maken van de aanwezige faciliteiten.

Een bedrijfslandschapsplan komt tot stand door vraag en aanbod goed op elkaar af te stemmen: de vraag naar landschapselementen en recreatieve paden enerzijds en ruimte en grond van de agrariërs/grondeigenaren anderzijds. In 2010 heeft een groep bewoners en omwonenden van Moerenburg-Heukelom meegedacht over de vraagkant. Nu wordt in opdracht van het Deltaplan voor het Landschap door Brabants Landschap en de ZLTO met agrariërs en andere grondeigenaren gesproken over de bedrijfslandschapsplannen en het Deltacontract. Ook particuliere grondbezitters kunnen een Deltacontract afsluiten.

1. Ondertekening eerste Deltacontract

Het Deltaplan voor het Landschap heeft een belangrijke mijlpaal bereikt. Op woensdag 18 mei jongstleden is het eerste 'Deltacontract' ondertekend, waarmee het eerste bedrijfslandschapsplan officieel een feit is.

De handtekeningen van agrariër Kees Fonken (gevestigd aan de Broekstraat in Moerenburg, Tilburg) en stuurgroeplid Jan Baan bevestigden de afspraken die over een periode van 30 jaar zijn vastgelegd over de aanleg, het beheer en het onderhoud van landschapselementen op de percelen van Fonken. Zijn bedrijf wordt eveneens met regelmaat opengesteld voor schoolklassen en andere bezoekers.

Kees Fonken: "Ik heb het contract ondertekend omdat natuur niet iets is voor vijf jaar, maar voor de langere termijn. In het contract zijn afspraken gemaakt over de openstelling van ons bedrijf voor mensen uit de stad en over de vergoeding die we hiervoor ontvangen. We ontvangen nu al veertig schoolklassen per jaar. Het Deltaplan stimuleert dat we hen ontvangen om op die manier de kloof tussen stad en land te verkleinen."

Jan Baan ervaart een positieve sfeer in het pilotgebied. "Al onze activiteiten in dit gebied die het landschap steeds mooier maken worden in toenemende mate gewaardeerd door bewoners van de stad. Na Kees Fonken gaan in de komende periode nog drie agrariërs een Deltacontract ondertekenen. Ik verwacht dat er daarna een 'zwaan-kleef-aan'-effect ontstaat."

2. Plannen in ontwikkeling

Naast het plan van Kees Fonken is in maart 2011 ook het bedrijfslandschapsplan van Harrie van Gorkum (eveneens gevestigd aan de Broekstraat in Moerenburg) goedgekeurd door de stuurgroep, die wordt gevormd door de ZLTO, Brabants Landschap, de gemeenten Tilburg en Oisterwijk en de provincie Noord-Brabant.

De stuurgroep heeft opgemerkt dat het plan nog niet volledig 'Deltawaardig' is, maar wel pilotwaardig. De aanpak en de beschrijving is goed, maar de stuurgroep streeft naar vijf procent aan landschapselementen en recreatieve paden per totaal bedrijfsareaal. Dit percentage wordt zowel in het plan van Fonken als van Van Gorkum niet gehaald. Geen probleem, omdat niet ieder plan op zich hoeft te voldoen aan de norm. De vijf procent norm geldt voor het totale pilotgebied.

Het bedrijfslandschapsplan van agrariër Kees van Puijenbroek uit Oisterwijk is in een vergevorderd stadium, waarmee bijna drie bedrijfslandschapsplannen zijn ontwikkeld. Drie andere agrarische bedrijven binnen het pilotgebied zijn inmiddels bezocht door Brabants Landschap en de ZLTO. Verschillende andere agrariërs hebben eveneens interesse getoond.

Agrariërs en particulieren met belangstelling voor het bedrijfslandschapsplan kunnen contact opnemen met Niels Elshof, tijdelijk coördinator voor de bedrijfslandschapsplannen, via telefoonnummer 06-41077362 of mailadres nielselshof@gmail.com, of met Nellie Raedts, projectleider van het Deltaplan voor het Landschap, via telefoonnummer 06-52401327 of mailadres p.h.t.raedts@minInv.nl

3. Totstandkoming

De weg naar een bedrijfslandschapsplan begint altijd met een intakegesprek bij de agrariër thuis, gevoerd door Emiel Rijken of Karel Voets van Brabants Landschap en Peter van Rijsingen van de ZLTO. Zij polsen of de agrariër iets voelt voor deelname. Gezamenlijk wordt de bedrijfssituatie besproken. Van Rijsingen: "We zoeken samen met de agrariër naar optimale aansluiting van nieuwe elementen bij de bestaande bedrijfsvoering. Ik benoem de landbouwkundige pluspunten en probeer daarmee de boer aan het denken te zetten." Vervolgens worden de voorstellen tot uitbreiding van de bedrijfsgrond met natuur- en landschapselementen in kaart gebracht. Voor ieder element wordt berekend welke vergoedingen voor de aanleg, het onderhoud en eventuele waardedaling van de ondergrond hier tegenover staan. Naast deze vergoeding is er het streven om extra grond aan het bedrijf toe te voegen. Rijken: "Deze zogenaamde 'grondpot' maakt deelname voor veel agrariërs interessant. Deze pot wordt beheerd door de stuurgroep van het Deltaplan en gefinancierd vanuit de Streekrekening. Een mogelijk scenario is bijvoorbeeld dat er vanuit de grondpot een hectare grond voor een agrariër wordt aangekocht, waarbij de helft voor nieuwe landschapselementen bestemd is. De andere helft kan dan door de agrariër bij zijn bedrijfsvoering worden betrokken en wordt door hem gehuurd, gepacht of gekocht."

Wanneer er overeenstemming is bereikt wordt het 'Deltacontract' gesloten. Hierin staat dat de agrariër subsidie aanvraagt bij het Groen Blauw Stimuleringskader (StiKa) en/of het Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL). "Een overeenkomst met het StiKa loopt zes jaar, maar dit vinden wij te kort", aldus Rijken. "Wij betalen aanvankelijk voor die zes jaar, maar reserveren direct voor dertig jaar de benodigde financiële middelen op de Streekrekening."

Tijdens de ontwikkeling van een bedrijfslandschapsplan wordt ook gekeken of de agrariër voor de Deltaregeling in aanmerking komt, een vergoeding vanuit het Deltaplan voor het Landschap. Hiervoor moet hij zich inzetten voor verdere ontwikkeling van de band tussen de burger en het landschap, door bijvoorbeeld koeien in de wei te laten lopen, schoolklassen te ontvangen of een deel van een 'ommetje' over zijn terrein te realiseren.

4. Resultaten

Binnen het bedrijfslandschapsplan van Harrie van Gorkum worden de natuur- en landschapselementen op zijn terrein op vier manieren versterkt. Voor een periode van twaalf jaar wordt een strook grond van 410 meter lang en tien meter breed langs de Zwarte Rijt als bloemrijk grasland ingericht. Als onderdeel van een grondtransactie met de gemeente Tilburg is op de huiskavel 500 m² met bosjes beplant. Op de kruising Zwarte Rijt / Broekstraat worden drie beuken bijgeplaatst. Er volgt nog overleg over de inrichting van een perceel grond aan de zuidzijde van de snelweg A65. Naast deze nieuwe elementen wordt langs de rand van het huiskavel van Van Gorkum een bomenrij van essen en eiken gesnoeid. Op het huiskavel wordt een hakhoutbosje van voornamelijk zwarte els uitgedund.

De drie afspraken die in het bedrijfslandschapsplan van Kees Fonken zijn gemaakt betreffen de aanleg van een zone bloemrijk grasland van 330 meter lang en tien meter breed langs de Zwarte Rijt voor een periode van twaalf jaar, de aanplant van een tiental nieuwe knotwilgen langs de Zwarte Rijt en de aanleg van een bloemrijke rand van zes meter breed met een totale lengte van 140 meter op een veldkavel. Voor een zevental solitaire bomen op het terrein van Fonken wordt een onderhoudsovereenkomst afgesloten.

Tijdens de Boer zoekt Buur-dag op 6 november 2010 is op het terrein van Fonken al een berkenhaag en een aantal knotwilgen geplaatst door jonge vrijwilligers uit de regio, en bij overbuurman Van Gorkum verschillende struiken, beuken en eiken.

5. Meerwaarde voor de agrariër

Voor zowel Kees Fonken als Harrie van Gorkum is de eventueel beschikbare grond vanuit de 'grondpot' de belangrijkste reden om een bedrijfslandschapsplan te ontwikkelen. "Maar de puzzelstukjes zijn hier eigenlijk al gelegd, omdat we al veel met de gemeente Tilburg in gesprek zijn geweest", geeft Fonken aan. Beiden heren benadrukken dat de financiële vergoeding voor deelname (nog) zeer bescheiden is. Fonken: "In mijn ogen voegt het Deltaplan nog niet veel toe aan het Groen Blauw Stimuleringskader." Van Gorkum: "Bloemrijk grasland aanleggen vind ik prima, maar de vergoeding voor deelname aan een vergadering is hoger dan de vergoeding voor het onderhoud. Maar het idee om grond te geven aan een project dat dicht bij de natuur ligt om er vervolgens zelf andere grond voor terug te krijgen is goed. Mits alle partijen er beter van worden, wil ik daar graag aan meewerken."

"Op dit moment sta ik helemaal achter mijn bedrijfslandschapsplan", aldus Fonken. "Ik doe mijn best om het optimaal uit te voeren, maar ik blijf er in de toekomst ook kritisch naar kijken."

Van Gorkum: "Als boer wordt je nooit slechter van een bedrijfslandschapsplan. Ik denk dat je je bedrijf wel wat meer in beeld brengt door eraan deel te nemen. Ik sta achter investeringen in het landschap, want ook ik ben een natuurliefhebber. Natuurlijk zorg ik er tijdens het maaien voor dat er geen vogeltjes in het nauw komen. Maar de landschapsinvesteringen mogen nooit een belemmering voor mijn bedrijf gaan vormen."

6. Belang van deelname

Rijken erkent dat de deelnemende agrariër niet rijk wordt van een bedrijfslandschapsplan. "Alle onkosten worden vergoed, maar veel meer kunnen we niet doen. Brussel kijkt over onze schouder mee en meer betalen betekent concurrentievervalsing." Toch signaleert Rijken in het pilotgebied een grote bereidheid tot deelname onder de agrariërs. "Ze kijken er wel nuchter tegenaan, omdat veel van de agrariërs binnen de regio Oisterwijk-Tilburg al jaren met processen bezig zijn tussen stad en platteland. Ze hebben vaak al een brede visie ontwikkeld en onderschrijven de meerwaarde. Brabants Landschap stelt het zeer op prijs wanneer een agrariër zich inzet voor de relatie stad-platteland. Met enkel produceren red je het als boer in Brabant niet meer. Je hebt een soort 'licence to produce' nodig. Je kunt niet tegen alle wensen van overheden en natuurbeschermers in blijven gaan. Samenwerking is noodzakelijk en die komt tot stand binnen het Deltaplan voor het Landschap."

"Een bedrijfslandschapsplan ontwikkelen betekent voor een agrariër Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen", aldus Van Rijsingen. "Hiermee kunnen agrariërs naar de toekomst toe draagvlak voor hun bedrijfsvoering creëren."

7. Vervolgstappen

De komende maanden gaan Peter van Rijsingen en Karel Voets met zoveel mogelijk agrariërs binnen het pilotgebied in gesprek, evenals met zo'n tien tot vijftien particuliere grondbezitters. Van Rijsingen: "We willen een goed beeld krijgen van alle mogelijkheden tot landschapsversterking in het pilotgebied en iedere agrariër gelijke kansen bieden." Voor het welslagen van het bedrijfslandschapsplan is het belangrijk dat er daadwerkelijk ruilgrond voor de 'grondpot' beschikbaar komt. "Dit is niet eenvoudig", aldus Rijken. "Er is veel concurrentie in de regio Oisterwijk-Tilburg, onder meer van boomkwekers, die vaak een goede prijs betalen. Als de aankoop van gronden goed lukt, is er per agrariër een goede deal te maken en wordt het Deltaplan voor het Landschap succesvol." Streven is dat er eind 2011 circa tien bedrijfslandschapsplannen gerealiseerd zijn.

Deltaplan voor het Landschap, Dienst Landelijk Gebied,
Mevrouw N. Raedts (projectleider), Prof.
Cobbenhagenlaan 125, 5037 DB Tilburg, tel.: 013-
5950595, e-mail: p.h.t.raedts@minInv.nl.